

SMART-INGLIZ TILI: ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR BILAN TIL O'RGANISH

Muxitdinova Surayyo Kurbanaliyevna

"Toshkent iqtisodiyot va soliq texnikumi"

"Ijtimoiy va gumaniatr fanlar" kafedrası mudiri

Ingliz tili fani o'qituvchisi.

Annotatsiya: Mazkur maqolada ingliz tilini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarning imkoniyatlari, ularning o'ziga xos jihatlari va samaradorligi keng yoritilgan. Til o'rganishning inovatsion usullari, ayniqsa, Smart-texnologiyalarning afzalliklari va kamchiliklari hamda mustaqil ravishda til o'rganishni tashkil etishda ularning tutgan o'rni ijtimoiy va pedagogik nuqtai nazardan tahlil qilib berilgan. Smart-texnologiyalar yordamida ingliz tilini samarali va tez sur'atda o'rganish bo'yicha ilg'or tajribalar, zamonaviy dasturlar va onlayn platformalar, shuningdek, sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalar orqali erishiladigan natijalar atroflicha o'rganilgan. Maqola so'ngida til o'rganishda inovatsion texnologiyalardan to'g'ri va maqsadli foydalanish, milliy ta'lim tizimiga integratsiya qilish va ilg'or xorijiy tajribalar asosida takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: ingliz tili, smart-texnologiyalar, zamonaviy texnologiyalar, til o'rganish, onlayn ta'lim, sun'iy intellekt, raqamli platformalar, multimediya, innovatsiya.

Sahna o'zgarayotgan global dunyoda yangi bilim va ko'nikmalarning rivojlantirilishi barkamol jamiyat uchun asosiy vazifaga aylanmoqda. Ingliz tili esa bugun xalqaro muloqot, biznes, fan, texnologiya va ta'lim sohalari uchun universal vosita sifatida mustahkam o'ringa ega bo'ldi. Shunga muvofiq, ingliz tilini bilish kundalik ehtiyojga, professional hayot va shaxsiy taraqqiyotning muhim asosi sifatida qaralmoqda. Zamonaviy texnologiyalar ta'lim sohasiga kirib kelib, til o'rganish jarayoniga tubdan yangi impul's va imkoniyatlar olib kirdi. Aynan shu nuqtai nazardan, ingliz tilini o'rganishda smart-texnologiyalar, sun'iy intellekt, onlayn dasturlar va interaktiv platformalarning ahamiyati

haqida batafsil soʻz yuritish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Oʻquvchilar va talabalar uchun ingliz tilini oʻrganish naqadar muhim ekanligi, bugunning oʻzida har bir mamlakatda bu koʻnikmani egallash zaruriyati birlamchi oʻringa chiqmoqda. Avvallari til oʻrganish anʼanaviy usullar, yaʼni oʻqituvchi, darslik va sinf mashgʻulotlariga tayanilgan boʻlsa, bugungi kunda zamonaviy jamiyatda smart-texnologiyalar yordamida har kim oʻziga qulay va samarali metodlarni tanlay oladi. Bu esa insonlarning til oʻrganishga boʻlgan qiziqish va motivatsiyasini orttiradi [1].

Zamonaviy texnologiyalarning asosiy afzalliklaridan biri ularning cheksiz axborot manbalariga, multimediya vositalari va koʻnikmalarni real vaqt rejimida rivojlantirish imkoniyatining mavjudligidir. Masofaviy taʼlim platformalari, onlayn treninglar, virtual chat-botlar, video-darslar, audio-podkastlar yordamida oʻquvchi ham vizual, ham eshitish, ham interaktiv tarzda bilim olish imkoniyatiga ega boʻladi. Bu usullar individual oʻquv rejasini tuzish, mustaqil oʻrganishda vaqt va joydan mustaqil boʻlish imkonini beradi. Smart-texnologiyalarning oʻrni va samaradorligi borasida olib borilgan nazariy va amaliy tadqiqotlar natijalari shuni koʻrsatadiki, raqamli vositalar yordamida til oʻrganuvchilar qisqa vaqt ichida soʻz boyligini kengaytiradi, nutq va eshitish koʻnikmalarini shakllantiradi, grammatika va tarjima misollarini amaliyotda mustahkamlaydi. Ayniqsa, xalqaro sertifikatlar, onlayn kurslar va virtual oʻquv dasturlar orqali turli mamlakatlardagi oʻquvchilar va talabalar bir-biri bilan muloqot qilishi natijasida oʻzaro tajriba almashinuvi yanada rivojlanadi. Bunday mashgʻulotlar tilni ishlatish, xatoliklarni oʻz vaqtida tuzatish va ishonchni oshirishga xizmat qiladi. Smart-texnologiyalar asosida yaratilgan ingliz tili oʻrgatuvchi dasturlar va ilovalar eng yangi til oʻrganish metodikasi asosida ishlab chiqilgani, ularning foydalanish qulayligi va foydalanuvchilar ehtiyojiga mos ravishda doimiy takomillashtirib borilishi ham oʻz oʻrniga ega. Zamonaviy telefonda yoki planshetda ishlaydigan ilovalar, xususan, Duolingo, Memrise, Rosetta Stone, Babbel, Cambly, EWA kabi mobil dasturlar foydalanuvchiga har kunlik mashq, soʻz yodlash, nutqni rivojlantirish va eshitish koʻnikmasini oshirish imkoniyatini beradi [2].

Interaktiv testlar, gamifikatsiya (oʻyin orqali oʻrganish), onlayn platformalardagi raqobatbardosh musobaqalar oʻrganishni qiziqarli va samarali qiladi. Bu tizimda barcha

mashq va natijalar statistika ko‘rinishida jamlanib, o‘quvchilar o‘z muvaffaqiyatini doimiy ravishda baholab borishadi. Smart-texnologiyalar yordamida ingliz tilini mustaqil va doimiy tarzda o‘rganishda eng katta yordamchi esa sun‘iy intellekt hisoblanadi. Bugungi kunda ijtimoiy tarmoqlarda, turli messenjerlarda ishlash uchun mo‘ljallangan sun‘iy intellektli yordamchilar, virtual repetitorlar, interaktiv suhbat dasturlari orqali istalgan mavzuda mashq qilish, matnlarni tuzatish, talaffuzni mashq qilish imkoniyati mavjud. Bu esa til o‘rganish jarayonini shaxsiylashtirishga, qiyinchiliklarni individual aniqlash va hal qilishni tezlashtiradi. Video va audio materiallar orqali real hayotga yaqin dialoglar, haqiqiy muloqot misollari, interv‘yu, prezentatsiya va turli janrlardagi tinglovlar tilni tezroq va samaraliroq o‘rganishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari, onlayn forumlar, bloglar, chat-xonalar va ijtimoiy tarmoqlarda ingliz tilida muloqot qilish ko‘nikmasini oshirishga, madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyani shakllantirishga xizmat qiladi [3].

Bugungi raqamli rivojlanish sharoitida o‘z-o‘zini doimiy rivojlantirish, kundalik muloqotda ingliz tilidan samarali foydalanish imkoniyatlari borgan sari kengayib bormoqda. Masalan, mobil telefon orqali audio kitoblar eshitish, onlayn radio va podkastlarni tinglash, YouTube yoki boshqa video platformalarda til o‘rganish darslaridan foydalanish, chet ellik do‘stlar topib videochatda suhbatlashish singari amali faoliyatlarning barchasi tilni tez va samarali o‘zlashtirishga zamin hozirlaydi. Shuni alohida ta’kidlash kerakki, smart-texnologiyalar yordamida ta’lim olishda ijobiy imkoniyatlar bilan bir qatorda ayrim xavf-xatarlar ham mavjud. Avvalo, onlayn axborot resurslarining ishonchliligi, internetga bog‘liqlik, doimiy rag‘bat va o‘z-o‘zini nazorat qilish mexanizmlari muhim hisoblanadi. Chet tilini o‘rganishda sifatli, ilmiy asoslangan platformalar va materiallardan foydalanish, shuningdek, rasmiy o‘qituvchi yoki repetitor ko‘magida o‘zlashtirish samaradorligini oshiradi.

Smart-texnologiyalarning yuqoridagi imkoniyatlari asosida O‘zbekiston va boshqa davlatlarda ingliz tilini o‘rganish bo‘yicha ko‘plab innovatsion loyiha va dasturlar tatbiq qilinmoqda. Maktab, kollej va universitetlarda zamonaviy texnologiyalarga asoslangan dars berish, interfaol ta’lim metodlarini amaliyotga joriy etish til o‘rgatishda yangi

bosqichni boshlab berdi. Ilmiy tahlillar ham shuni ko'rsatadiki, til o'rganishda multimediya, raqamli darsliklar, audio-va videodarslardan foydalanish kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda (Rahmonov, 2019; Usmonova, 2021). Zamonaviy til o'rganish platformalari o'qituvchi va o'quvchini real muloqot, topshiriqlar, savollar va onlayn baholash tizimi orqali bog'laydi. Natijada, jarayon doimiy tahlil, monitoring va qayta aloqa asosida yuritiladi. Bu esa har bir o'quvchi uchun individual rivojlanish yo'li, mustaqil o'rganishga sharoit yaratib beradi.

Ko'plab xorijiy tadqiqotlar ham ingliz tilini smart-texnologiyalar vositasida samarali o'rganish mumkinligini tasdiqlaydi (Godwin-Jones, 2018; Warschauer, 2021). Bunday texnologiyalar orqali o'quvchilar nafaqat so'z va iboralarni o'rganadi, balki turli madaniyatlar, an'analar va dunyoqarashlar bilan tanishib, global tafakkurga ega bo'lishadi. Smart-texnologiyalarning ta'lim va til o'rganishdagi muvaffaqiyatini belgilovchi eng muhim omillardan biri—o'quvchining mustaqil va doimiy mashg'ulotga tayyorligi, yangilikka ochiqqligi va o'z-o'zini rag'batlantirishidir. Zamonaviy texnika va dasturlardan unumli foydalanish uchun esa samarali va ilmiy asoslangan metodik yondoshuv, doimiy yangilanish, sifatli kontent va pedagogik yordam zarur bo'ladi [4].

Shuni aytish mumkinki, ingliz tilini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarning tatbiqi Yangi O'zbekiston taraqqiyoti uchun ham muhim o'rin tutadi. Innovatsion maktablar, zamonaviy universitetlar, xalqaro ta'lim grantlari, online kurslar va sertifikatlar yurtimiz yoshlariga jahonda raqobatbardosh kadrlar bo'lishga yo'l ochadi. Davlat miqyosida ham ingliz tilini o'rganishga qaratilgan e'tibor, didaktik loyihalar, "hayot davomida o'qish" tamoyilining keng tatbiqi o'zining samarali natijalarini bermoqda (Ibragimova, 2022). Mana shunday yangi davrda ingliz tilini o'rganish ko'plab bosqichlarni o'z ichiga oladi. Ilk bosqichda bolalarning nutq va eshitish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun audiovizual materiallardan foydalaniladi. Yoshlar va talabalarga esa zamonaviy dasturlar orqali onlayn muloqot, esse va prezentatsiya tayyorlash, grammatika va so'z boyligini mustahkamlash imkoniyati yaratilmoqda. Kattalar uchun esa ijtimoiy tarmoqlar, onlayn kurslar va masofaviy treninglar orqali o'qish, o'z kasbiga mos bilim va ko'nikmalarni rivojlantirish keng imkoniyatlar eshigini ochadi (Richards, 2015).

Xulosa:

Yuqoridagilardan kelib chiqib, ingliz tilini o'rganishda smart-texnologiyalar va zamonaviy raqamli platformalarning o'rni beqiyos. Ular nafaqat mustaqil til o'rganishni yengillash tirdi, balki kommunikativ va madaniy kompetensiyani, xalqaro do'stlik va hamkorlikni, global tafakkur va ochiqlikni rivojlantirish uchun ham keng yo'l ochib bermoqda. Bu yo'lda ilmiy asoslangan va sifatli texnologiyalardan foydalanish, doimiy yangilanish va o'z-o'zini rag'batlantirish muvaffaqiyat garovidir. Ingliz tili va boshqa chet tillarini zamon talabiga mos raqamli vositalar yordamida egallash doimo rivojlanib boradigan, motivatsiyasi yuqori va tafakkuri keng yoshlarni tarbiyalashda muhim omil bo'lib qoladi. Kelajakda ingliz tilini o'rganishda smart-texnologiyalar va sun'iy intellekt asosida yangi metodlar va interfaol dasturlar yaratilishi, ilg'or xorijiy tajribalarning milliy ta'lim tizimiga integratsiyasi davlat taraqqiyoti, yoshlarning xalqaro maydonda o'z o'rniga ega bo'lishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Richards, J.C. (2015). Key Issues in Language Teaching. Cambridge University Press.
2. Godwin-Jones, R. (2018). Using mobile technology to develop language skills and cultural understanding. Language Learning and Technology, 22(3).
3. Rahmonov, X. (2019). Ingliz tilini o'qitishda interfaol texnologiyalardan foydalanish. Toshkent: Fan.
4. Warschauer, M. (2021). Learning in the Cloud: English Teaching in the Age of Technology. ELT Journal.
5. Usmonova, G. (2021). "Zamonaviy texnologiyalar va o'zimizda til o'rganish tajribasi". O'zbekiston pedagogika jurnali.
6. Ibragimova, S. (2022). Ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalarning roli va o'rni. "Ilm ziyo-si", 2(71).